

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ ПЛАВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Микитчик О. С.

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри водних видів спорту*

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

вул. Набережна Перемоги, 10, Дніпро, Україна

orcid.org/0002-8656-0943

molga.0604@gmail.com

Соколова Л. О.

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри фармації та технології органічних речовин,

завідувач кафедри фізичної культури, спорту та здоров'я

Український державний хіміко-технологічний університет

пр. Гагаріна, 8, Дніпро, Україна

orcid.org/0000-0003-1996-3539

sokolovalina18@gmail.com

Нікулічев Д. С.

магістр факультету фізичного виховання, здоров'я та туризму

Запорізький національний університет

вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна

orcid.org/0000-0002-7861-1077

denis.nikulya@gmail.com

Ключові слова: *навчання плавання, метод, гра, молодший шкільний вік.*

Уміння добре плавати та взагалі впевнено триматися на воді є життєво необхідною навичкою. На думку науковців, плавання як засіб зміцнення здоров'я чинить глибокий вплив на організм дітей, сприяє їхньому всебічному фізичному розвитку, формуванню постави, зміцненню нервової, серцево-судинної, дихальної і м'язової систем, а також бере участь у профілактиці застудних захворювань. Актуальність дослідження зумовлена тим, що плавання є дуже монотонним видом рухової активності, тому використання ігор та розваг у воді надає певного емоційного забарвлення всьому навчально-виховному процесу дітей молодшого шкільного віку. Мета дослідження – на основі аналізу літературних джерел розглянути особливості застосування ігрового методу у процесі навчання плавання дітей молодшого шкільного віку. Об'єктом дослідження є процес навчання плавання дітей молодшого шкільного віку. Предмет дослідження – ігровий метод навчання плавання дітей молодшого шкільного віку. У роботі використані такі методи дослідження, як аналіз та узагальнення літературних джерел за темою дослідження, педагогічне спостереження. Дослідження проводилося протягом 2022 року та полягало в аналізі й узагальненні літературних джерел із питань особливостей застосування ігрового методу у процесі навчання плавання дітей молодшого шкільного віку. Ігровий метод під час навчання плавання використовується для вирішення оздоровчих, виховних, навчальних завдань та соціальної адаптації. Крім того, ігри й

розваги у воді є одним із найпоширеніших засобів оздоровчого плавання – аквафітнесу. З аналізу літературних джерел та власного педагогічного спостереження щодо особливостей застосування ігрового методу у процесі навчання плавання дітей молодшого шкільного віку встановлено, що зазначена проблема є актуальною не тільки в Україні, а й за кордоном. Більшість науковців схиляється до думки, що застосування ігрового методу під час навчання плавання дітей молодшого шкільного віку значно полегшить та пришвидшить цей процес, підвищить емоційність і динамізм занять.

FEATURES OF THE APPLICATION OF THE GAME METHOD OF TEACHING SWIMMING TO CHILDREN OF YOUNGER SCHOOL AGE

Mykytchyk O. S.

*Candidate of Sciences in Physical Education and Sports,
Associate Professor at the Department of Water Sports
Dnieper State Academy of Physical Culture and Sports
Naberezhna Peremohy str., 10, Dnipro, Ukraine
orcid.org/0002-8656-0943
molga.0604@gmail.com*

Sokolova L. O.

*Candidate of Technical Sciences,
Associate Professor at the Department of Pharmacy and Technology
of Organic Substance,
Head of Department Physical Education Sports and Health
Ukrainian State University of Chemical Technology
Gagarin avenue, 8, Dnipro, Ukraine
orcid.org/0000-0003-1996-3539
sokolovalina18@gmail.com*

Nikulichev D. S.

*Master's Student at the Faculty of Physical Education, Health and Tourism
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-7861-1077
denis.nikulya@gmail.com*

Key words: *learning to swim, method, game, primary school age.*

The ability to swim well and generally stay confidently on the water is a vital skill. According to scientists, swimming as a means of strengthening health has a profound effect on children's bodies, contributes to their comprehensive physical development, posture formation, strengthening of the nervous, cardiovascular, respiratory and muscular systems, and also participates in the prevention of colds. The relevance of the study is due to the fact that swimming is a very monotonous form of motor activity and the use of games and entertainment in water brings a certain emotional component to the entire educational process of children of primary school age. The purpose of the research is to consider the peculiarities of the application of the game method in the process of teaching swimming to children of primary school age based on the analysis of literary sources. The object of research is the process of teaching swimming to children of primary school age. The subject of the research is a game method of teaching swimming to children of primary

school age. Research methods: analysis and generalization of literary sources on the research topic; pedagogical observations. The study was conducted during 2022 and consisted in the analysis and generalization of literary sources on the specifics of the application of the game method in the process of teaching swimming to children of primary school age. The game method during learning to swim is used to solve recreational, educational, educational tasks and social adaptation. In addition, games and entertainment in the water are one of the most common means of recreational swimming – aqua fitness. Based on the analysis of literary sources and my own pedagogical observation of the peculiarities of the application of the game method in the process of teaching swimming to children of primary school age, it was established that the specified problem is relevant not only in Ukraine, but also abroad. The majority of scientists are inclined to the opinion that the use of the game method when teaching swimming to children of primary school age will significantly facilitate and speed up this process, increase the emotionality and dynamism of the lessons.

Вступ. Як стверджують науковці [5], вміння добре плавати та взагалі впевнено триматися на воді є життєво необхідною навичкою. Так, Е.А. Стан стверджує, що діти, які вчать плавати в ранньому віці, мають кращі показники розвитку рухових навичок, часу реакції, сили концентрації, інтелекту, соціальної поведінки, соціальної взаємодії, впевненості в собі, незалежності та вміння знаходити вихід у нових і невідомих ситуаціях [12]. Крім того, на думку вчених [2; 11; 12], плавання як засіб зміцнення здоров'я чинить глибокий вплив на організм дітей, сприяє їхньому всебічному фізичному розвитку, формуванню постави, зміцненню нервової, серцево-судинної, дихальної і м'язової систем, а також бере участь у профілактиці застудних захворювань.

Актуальність нашого дослідження зумовлена тим, що плавання є дуже монотонним видом рухової активності, тому використання ігор та розваг у воді надає певного емоційного забарвлення всьому навчально-виховному процесу дітей молодшого шкільного віку.

Мета дослідження – на основі аналізу літературних джерел розглянути особливості застосування ігрового методу у процесі навчання плавання дітей молодшого шкільного віку.

Об'єктом дослідження є процес навчання плавання дітей молодшого шкільного віку.

Предмет дослідження – ігровий метод навчання плавання дітей молодшого шкільного віку.

У роботі використані такі **методи дослідження**, як аналіз та узагальнення літературних джерел за темою дослідження, педагогічне спостереження.

Організація дослідження. Дослідження проводилося протягом 2022 року та полягало в аналізі й узагальненні літературних джерел із питань особливостей застосування ігрового методу у процесі навчання плавання дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На основі аналізу літературних джерел та власних педагогічних спостережень встановлено, що ігровий метод є провідним у навчанні плавання дітей молодшого шкільного віку. Однак, як стверджують І.В. Бужина, О.О. Дікалова, Д.В. Гричик [2], є певна неузгодженість думок науковців із цього питання. Так, Н.Л. Петрова та В.А. Баранов вважають, що нерационально використовувати ігровий метод під час початкового навчання плавання, що суперечить думці когорти вчених (Н.Ж. Булгакової, М.С. Дубовис, Ю.О. Короп, Є.Н. Карпенко, Т.П. Короткової, Є.Н. Кошкодан та інших).

Ігровий метод використовується для вирішення оздоровчих, виховних, навчальних завдань (повторення, закріплення й удосконалення окремих рухів спортивного способу плавання, досягнення стійкості навичок тощо) [11] та соціальної адаптації [4]. Головними сильними сторонами ігрового методу є такі риси:

1) усебічний розвиток фізичних якостей і вдосконалення рухових навичок (оскільки під час гри вони проявляються не ізольовано, а в тісній взаємодії); за необхідності за допомогою ігрового методу можна вибірково розвивати певні фізичні якості (вибір відповідних ігор);

2) наявність елементів суперництва, що потребує значних фізичних зусиль;

3) широка різноманітність способів досягнення мети, імпровізаційний характер дій, формування цілеспрямованості, самостійності, ініціативності, творчості та інших цінних якостей особистості;

4) розвиток моральних якостей (почуття взаємодопомоги та співпраці, свідомої дисципліни, воля, колективізм);

5) фактор задоволення, емоційності та привабливості сприяє формуванню учнів [7; 11].

Головною відмінною рисою ігрового методу є сюжетний зміст.

До позитивних рис ігрового методу у плаванні можна віднести його ефективність під час оздоровчого плавання дітей з особливими потребами [6].

Науковці І.В. Бужина, О.О. Дікалова, Д.В. Гричик надають досить розгорнуті особливості використання ігрового методу під час початкового навчання плавання [2].

На цей час значного поширення серед засобів оздоровчого плавання набув аквафітнес, основними компонентами якого є дистанційне плавання, ігри та розваги у воді, аквааеробіка. Ігри та розваги у воді – найефективніший спосіб навчання дітей, засіб уникнути «страху води», набути навичок триматися та пересуватися у воді, опанувати вміння розплющувати очі у воді та пірнати під воду, виконувати найелементарніші гребкові рухи, опанувати навичку ковзання тощо.

Крім того, на думку зарубіжних і вітчизняних учених, фізичні вправи у воді покращують роботу кардіореспіраторної системи організму, прискорюють обмін речовин, характеризуються високою енергоємністю фізичного навантаження, розвантажують опорно-руховий апарат, загартовують та підвищують імунітет [10, с. 15–26]. Таким чином, серед наявних технологій аквафітнесу заслуговують на увагу й засоби спортивно-ігрового спрямування, що застосовуються у водному середовищі [1].

Цікавою щодо особливостей застосування ігрового методу є авторська методика навчання плавання Л.В. Шейко [7], що була заснована на використанні рухливих ігор, їх спеціальному доборі та компонованні в навчальному матеріалі. Автором було запропоновано збільшити в тижневому циклі час, відведений на ігри, на 35–40%, що привело до достовірного поліпшення результатів за більшістю показників технічної і плавальної підготовленості дітей.

Л.В. Власова своєю чергою запропонувала розширити діапазон рухливих ігор і різноманітних завдань із навчання плавання дітей шляхом застосування нетрадиційних вправ та обладнання (наприклад, упровадження на початку заняття

казкового сюжету або застосування м'ячків із сухого басейну, яєць із кіндер-сюрпризу, камінців для ваз, м'яких пазлів тощо) [3]. Американські ж дослідники на відкритих онлайн-платформах пропонують понад 50 різноманітних ігор і розваг у воді для дітей із різним рівнем плавальної підготовленості [1; 9; 13].

Цікавим у цих дослідженнях є те, що наводиться дуже ретельний опис ігор, які можна застосовувати, а також особливості необхідної плавальної підготовленості всіх учасників ігор та вимоги техніки безпеки. Зазначені напрацювання корелюють із дослідженнями Н.Ж. Булгакової, Я.М. Яблонської та інших фахівців, які вказують на доцільність дотримання певних вимог під час гри, а саме розподілу гри у воді залежно від віку й рівня підготовленості учасників. Так, за цим критерієм виокремлюють три групи ігор: 1) ігри з елементами змагання та без сюжету; 2) ігри сюжетного характеру (для дітей молодшого шкільного віку); 3) командні ігри, де гравці об'єднуються в рівні за силою команди.

Наукове дослідження Т.Г. Дереди та співавторів довело, що на соціальну адаптацію дітей молодшого шкільного віку впливають такі фактори, як характер ігор у воді, правильно підібрана методика навчання, наявність ситуацій, що передбачали би взаємодію, характер цієї взаємодії. Дослідниками встановлена пряма залежність між кількістю ігор, які мотивують до взаємодії, та процесом адаптації дітей до соціальної взаємодії в колективі [4].

Висновки. Аналіз літературних джерел щодо особливостей застосування ігрового методу у процесі навчання плавання дітей молодшого шкільного віку довів актуальність цього питання не тільки в Україні, а й за кордоном. Більшість науковців схиляється до думки, що застосування ігрового методу під час навчання плавання дітей молодшого шкільного віку значно полегшить та пришвидшить цей процес, підвищить емоційність і динамізм занять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Игровой аквафитнес в физическом воспитании студенток : учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Т.А. Базылюк, Ж.Л. Козина ; под общ. ред. Ж.Л. Козиной. Харьков : Точка, 2013. 143 с.
2. Бужина І.В., Дікалова О.О., Гричик Д.В. Використання ігрового методу при початковому навчанні плаванню. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт»*. 2013. Вип. 112(3). С. 105–107. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/14759/1/Buzhyna%20Iryna%20Vyacheslavivna2013.pdf>.
3. Власова Л.В. Эффективный подход к обучению плаванию детей с ограниченными возможностями здоровья. *Молодой учёный*. 2022. № 12(407). С. 202–204.
4. Соціально-психологічна адаптація дітей молодшого шкільного віку засобами ігор у воді / Т.Г. Дереди, В.Й. Іскра, Я. Кнотович, О.В. Гацко, І.І. Бистра, Д.О. Позніхаренко. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2019. № 2. С. 60–68.

6. Дробот К.В., Тищенко В.О. Предиктори ефективності навчання плавання дітей молодшого шкільного віку (огляд літератури). *Фізичне виховання та спорт*. 2021. № 3. С. 12–18.
6. Сокирко О.С. Особливості методики початкового навчання плаванню дітей з порушеннями слуху. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2011. Вип. 18(71). С. 266–270. URL: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2011/18/43.pdf>.
7. Шейко Л.В. Вплив ігрового методу на якість плавальної підготовленості дітей молодшого шкільного віку, які займаються оздоровчим плаванням. *Спортивні ігри*. 2021. № 1(19). С. 84–94. DOI: 10.15391/si.2021-1.9.
8. Makvana H. 23 best swimming games for kids and safety tips to follow. *MomJunction*. 2023. January 25. URL: https://www.momjunction.com/articles/swimming-games-for-kids_00474147/.
9. Cox W. 35 Best Swimming Pool Games for Kids (Fun & Easy Ways to Play). *Run Wild My Child*. 2021. July 9. URL: <https://runwildmychild.com/pool-games-for-kids/>.
10. Lawrence D. The complete guide to exercise in water. London : A&C Black, 1999. 176 p.
11. Podlubnaia M., Tochmina A. The Game Method in Teaching Swimming to Children of Pre-school age: Teaching Guide. Kajaani : Kajaani University of Applied Sciences, 2019. 56 p. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/323461402.pdf>.
12. Stan E.A. Methodology of learning swimming in the first part of life through a positive approach. *Ovidius University Annals. Series "Physical Education and Sport/Science, Movement and Health"*. 2012. Vol. XII. Iss. 1. P. 88–94. URL: <https://www.analefe.ro/anale-fe/2012/issue-1/pe-autori/15.pdf>.
13. Swimming Games. URL: <https://www.swimminglessonsideas.com/games/>.

REFERENCES

1. Kozina, Zh.L. (ed.) (2013). *Igrovoy akvafitnes v fizicheskom vospitanii studentok: uchebnoe posobie dlya studentov vysshikh uchebnykh zavedeniy [Game aqua fitness in the physical education of female students: a textbook for students of higher educational institutions]*. Kharkiv: Tochka, 143 p. [in Russian].
2. Buzhyna, I.V., Dikalova, O.O., & Hrychyk, D.V. (2013). Vykorystannia ihrovoho metodu pry pochatkovomu navchanni plavanni [The use of the game method in the initial teaching of swimming]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya "Pedahohichni nauky. Fizychnye vykhovannia ta sport" – Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University. Series "Pedagogical sciences. Physical education and sports"*, iss. 112(3), pp. 105–107. Retrieved from: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/14759/1/Buzhyna%20Iryna%20Vyacheslavivna2013.pdf> [in Ukrainian].
3. Vlasova, L.V. (2022). Effektivnyy podkhod k obucheniyu plavaniyu detey s ogranichennymi vozmozhnostyami zdorov'ya [An effective approach to teaching swimming to children with disabilities]. *Molodoy uchenyy – Young scientist*, no. 12(407), pp. 202–204 [in Russian].
4. Dereka, T.H., Iskra, V.Y., Knotovych, Ya., Hatsko, O.V., Bystra, I.I., & Poznikharenko, D.O. (2019). Sotsialno-psykholohichna adaptatsiia ditei molodshoho shkilnoho viku zasobamy ihor u void [Socio-psychological adaptation of children of primary school age by means of water games]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia – Sports Bulletin of the Dnieper Region*, no. 2, pp. 60–68 [in Ukrainian].
6. Drobot, K.V., & Tyshchenko, V.O. (2021). Predyktory efektyvnosti navchannia plavannia ditei molodshoho shkilnoho viku (ohliad literatury) [Efficiency predictors of swimming teaching of primary school age children (literature review)]. *Fizychnye vykhovannia ta sport – Physical Education and Sports*, no. 3, pp. 12–18 [in Ukrainian].
6. Sokyrko, O.S. (2011). Osoblyvosti metodyky pochatkovoho navchannia plavanni ditei z porushenniamy slukhu [Peculiarities of the method of initial swimming training of children with hearing impairment]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, iss. 18(71), pp. 266–270. Retrieved from: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2011/18/43.pdf> [in Ukrainian].
7. Sheiko, L.V. (2021). Vplyv ihrovoho metodu na yakist plavalnoi pidhotovlenosti ditei molodshoho shkilnoho viku, yaki zaimaiutsia ozdorovchym plavanniam [The influence of the game method on the quality of swimming training of children of primary school age engaged in recreational swimming]. *Sportyvni ihry – Sports games*, no. 1(19), pp. 84–94. DOI: 10.15391/si.2021-1.9 [in Ukrainian].
8. Makvana, H. (2023). 23 best swimming games for kids and safety tips to follow. *MomJunction*, January 25. Retrieved from: https://www.momjunction.com/articles/swimming-games-for-kids_00474147/ [in English].
9. Cox, W. (2021). 35 Best Swimming Pool Games for Kids (Fun & Easy Ways to Play). *Run Wild My Child*, July 9. Retrieved from: <https://runwildmychild.com/pool-games-for-kids/> [in English].

10. Lawrence, D. (1999). *The complete guide to exercise in water*. London: A&C Black, 176 p. [in English].
11. Podlubnaia, M., & Tochmina, A. (2019). *The Game Method in Teaching Swimming to Children of Pre-school age: Teaching Guide*. Kajaani: Kajaani University of Applied Sciences, 56 p. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/323461402.pdf> [in English].
12. Stan, E.A. (2012). Methodology of learning swimming in the first part of life through a positive approach. *Ovidius University Annals. Series "Physical Education and Sport/Science, Movement and Health"*, vol. XII, iss. 1, pp. 88–94. Retrieved from: <https://www.analefeffs.ro/anale-feffs/2012/issue-1/pe-autori/15.pdf> [in English].
13. N.a. (n.d.). Swimming Games. Retrieved from: <https://www.swimminglessonsideas.com/games/> [in English].